

Riigihangete veebiseminar „Läheb aina segasemaks, väikese valgusega tunnelis”

16. septembril kl 9.15-11.25

SORAINEN

Riigihangete veebiseminar „Läheb aina — segasemaks, väikese valgusega tunnelis”

16. septembril kl 9.15-11.25

Kava

9.15 Avasõnad

Iris Rebane, Soraineni vaidluste lahendamise ja ennetamise tiimi jurist

9.20 Kolmandate riikide pakkujad riigihangetes: kas ja kuidas kaasata või välistada?

Mario Sõrm, Soraineni riigihangete valdkonna ekspert

9.45 Ametiisik, huvide konflikt ja korruptsioonivastane seadus riigihangetes – õigusselguse puudumine kohtupraktika näitel

Norman Aas, Soraineni majanduskuritegude ennetamise ja uurimise valdkonna juht

10.10 Euroopa Liidu üha lisanduvad valdkondlikud erinõuded ja hankija hoolsuskohustus

Kadri Härginen, Soraineni riigihankeõiguse tiimi regionaalne juht

10.35 Sotsiaalsed riigihanketingimused

Kati Eller, Riigi Tugiteenuste Keskuse (RTK) riigihangete osakonna juhataja

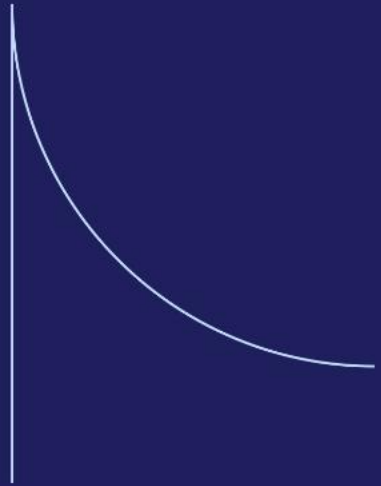
10.55 Kuidas osta loomingut – autoriõigused ja riigihankemenetlus

Gerli Helene Gritsenko, Soraineni vaidluste lahendamise ja ennetamise tiimi intellektuaalomandivaidluste ja riigihangete spetsialist

10.35 Moderaatori kokkuvõte ja lõpusõnad

Iris Rebane

Kolmandate riikide pakkujad riigihangetes: kas
ja kuidas kaasata või välistada?

Mario Sõrm

SORAINEN

Ettevõtja asukohapõhine piiramine

Euroopa Liidu ja Eesti õigus eristab:

- eelistavad meetmed
- tõrjuvad meetmed

Direktiivid ja RHS § 3 p 2 kohustavad võrdselt kohtlema ainult teatud riikide (lepinguriikide) ettevõtjaid:

- võrdne kohtlemine laieneb Eesti, EL, EMP, WTO GPA riigid
- EMP riigid on Norra, Island ja Liechtenstein
- WTO GPA riike on 48, viimased liitujad nt Põhja-Makedoonia, Šveits, UK
- EL-i välislepingud teiste regioonidega ja riikidega

Saab kontrollida: <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/home>

Eesti välislepingud?

- kolmandate riikide pakkujate juurdepääs on EL kompetents

Eesti praktika kolmandate riikide ettevõtjate tõrjumisest

RHS § 7 lg 3:

- kolmandate riikide pakkujate või taotlejate ringi piiramine (tõrjuv meede)
- lepinguriikide pakkujate eelistamine kolmandate riikide pakkujate ees (eelistav meede)
- saab piirata pakkujat, taotlejat, tuginetavat
- „lihtsalt alltöövõtjate“ kohta RHS § 7 lg 3 midagi ei ütle – kas võib keelata?

Kas tõrjuv meede peab olema RHAD-sse sõnaselgelt kirja pandud?

- vt nt RHS § 51 – avatud hankemenetluses võib pakkumuse esitada iga ettevõtja, kelle osalemine riigihankes ei ole välistatud võimalike käesoleva seaduse § 7 lõike 3 alusel kehtestatud piirangute alusel
- VaKo 48-24/273978 – *RHS § 7 lg 3 ei kehtesta iseseisvalt mingeid piiranguid riigihankes osaleda lubatud isikute ringile vaid annab hankijale õiguse seda ringi seaduses sätestatud ulatuses piirata*

Tõrjuva meetme kohaldamise vorm – RHS § 95 lg 4 p 12 (kõrvaldamine)

- Valikuline kõrvaldamise alus, kas hankija võib ka mitte kõrvaldada?

TlnRKO 3-12-2670 – vastastikkuse põhimõte

- TLT korraldas hanke, milles piiras pakkujate ringi lepinguriikidega
- MAZ Eesti OÜ soovis esitada ühispakkumust Valgevene ettevõtjaga ja vaidlustas RHAD
- Tallinna Ringkonnakohus asus seisukohale, et:
 - Valgevene pole oma riigihanke turge avanud, mistõttu on avalikes huvides, kui TLT enda hanget Valgevene ettevõtjatele ei ava
 - Tollane RHS § 3 p 3 võimaldas TLT-l piirangu seada ja see oli avalikes huvides
- Ehk siis nn vastastikkuse (*reciprocity*) argument

VaKo 48-24/273978 – RHS § 7 lg 3 ja eduka pakkuja juhatuse liikme elukoht

- Maaelu Teadmuskeskus lükkas mittevastavana tagasi KP Factory OÜ pakkumuse
- Pakkumus lükati tagasi RHAD punkti alusel, mis kopeeris RHS § 7 lg 3 sisu
- Pakkuja juhatuse liige oli Venemaa elanik, kes oli siin e-resident
- VaKo rahuldas vaidlustuse:
 - RHAD ega RHS § 7 lg 3 ei laiene pakkuja juhatuse liikmete kodakondsuse küsimusele

C-652/22 - Kolin İnşaat Turizm Sanayi ve Ticaret

- Horvaatia raudteetaristu ehitamine
 - Strabag võitis, Kolin vaidlustas
 - Vaieldi hilinenult esitatud dokumentide lubatavuse üle ja esitati selle osas eelotsusetaotlus
- Euroopa Kohus vaagis, kas eelotsusetaotlus on üldse vastuvõetav
 - kolmandate riikide ettevõtjatel pole keelatud EL hangetes osaleda
 - kolmandate riikide ettevõtjad ei saa direktiivis sätestatud võrdse kohtlemise põhimõttele tugineda ega seda kohtus nõuda
 - osalemine ilma õigusteta (*participation without rights*)?
 - siseriiklikud õigused ja garantiid?

C-266/22 – CRRC Qingdao Sifang jt

- Rumeenia elektrirongide ja hooldusteenuste hange
 - Rumeenia õiguses muudeti seadust nii, et ettevõtja on ainult lepinguriigi ettevõtja
 - Pakkumuse esitasid ühispakkujad CRRC Qingdao Sifang ja Astra Vagoane Călători SA ning Alstom
 - Hankija kõrvaldas ühispakkujad, kuna CRRC Qingdao Sifang ei ole lepinguriigi ettevõtja
- Kohtu seisukoht
 - Nende riikide ettevõtjatele, kes ei ole EL-iga rahvusvahelist lepingut sõlminud, ei laiene direktiivides ette nähtud õigus pakkumust esitada
 - Need ettevõtjad võib menetlustest kas kõrvale jätta või lubada neil seal osaleda, kuid nad ei saa tugineda sellele direktiivile ja nõuda, et nende pakkumusi koheldaks sama soodsatel tingimustel
 - Liikmesriik ei saa keelata selliste ettevõtjate osalemist, kuna see on EL ainupädevuses

Euroopa Komisjoni 22.05.2025 juhendmaterjal

- Liikmesriik ei saa reguleerida EL kaubanduspoliitika pädevuses olevaid küsimusi, sh seda, kas kolmandate riikide pakkujatel on tema hangetele juurdepääs (üldkohaldatavate aktide keeld)
- Kohtuasjad ei puuduta kolmandate riikide kaupade piiramist
- Iga hankija peab otsustama, kas lubada kolmandate riikide pakkujatel osaleda või mitte
- Hankija võib otsustada kohaldada kolmandate riikide ettevõtjate pakkumust suhtes samaväärseid tingimusi, kuid sellistel pakkujatel ei ole direktiividest tulenevat õiguskaitset (*right of redress*)
- Hankija võib otsustada kolmandate riikide pakkujate teistsuguse kohtlemise ka „käigu pealt“ või võib reeglid selleks sätestada RHAD-s
- Sellistel pakkujatel võib olla puhtalt liikmesriigi õigusest tulenevad õiguskaitse võimalused
- Kohtuasjades tehtud järeldused kohalduvad mh hangete suhtes allapoole rahvusvahelist piirmäära (EL kaubanduspoliitika)

Kaupade päritolu põhine piiramine

- **Direktiivide vastastikkusklauslid (2014/24 art 25):**
 - hõlmavad vastastikkust ettevõtjate põhiselt
 - hõlmavad vastastikkust ka asjade, teenuste ja ehitustööde põhiselt
 - sama soodsuse klausel (*no less favourable*) laieneb ettevõtjatele, asjadele, teenustele ja ehitustöödele
- ***Qingdao Sifang jt ja Kolin*** on tuletatud vastastikkuse põhimõtte kontra-argumendist: *kui võimaldate meie pakkujatele ligipääsu, siis võimaldame ka meie, kui ei võimalda meie pakkujatele ligipääsu, siis ei ole teie pakkujatel meie hangetes õigusi*
- Kui vastastikkuse kohustus hõlmab ka asju, teenuseid ja ehitustöid, siis kas saame sama tuletada lepinguriigi pakkuja kolmanda riikide asjade, teenuste või ehitustööde piiramise osas?

Argumendid poolt ja vastu

Artikkel 25 võimaldab kaupu piirata, sõltumata pakkuja asukohariigist?

- Kui kolmanda riigi pakkujal ei ole EL hangetes õigusi, siis miks peaks kolmanda riigi ettevõtja kaupadel olema kaudselt juurdepääs?

Artikkel 25 laieneb ainult pakkujate võrdsele kohtlemisele

- Kolmanda riigi kaubad on EL-i sattudes vabas ringluses (ELTL art 28 lg 1 ja 29)
- Milleks siis direktiivi 2014/25 art 85 ja RHS § 162?
- Milleks IPI?

Vastastikkuse kohustuse ulatus sõltub sellest, milles on välislepingus kokku lepitud:

- WTO GPA vastastikkuse kohustus laieneb EL-i hõlmavusnimekirjade alusel
- Hõlmavusnimekirjas on hankijad, eeldatavad maksumused ja kaubad

Aitäh!

Võta ühendust:

mario.sorm@sorainen.com

SORAINEN 30

Ametiisik, huvide konflikt ja korruptsioonivastane seadus
riigihangetes – õigusselguse puudumine kohtupraktika näitel

SORAINEN 30

Ametiisik ja toimingupiirangud

Toimingupiirangu
ulatus?

Avalik
ülesanne?

Ametiisik?

Seotud isik?

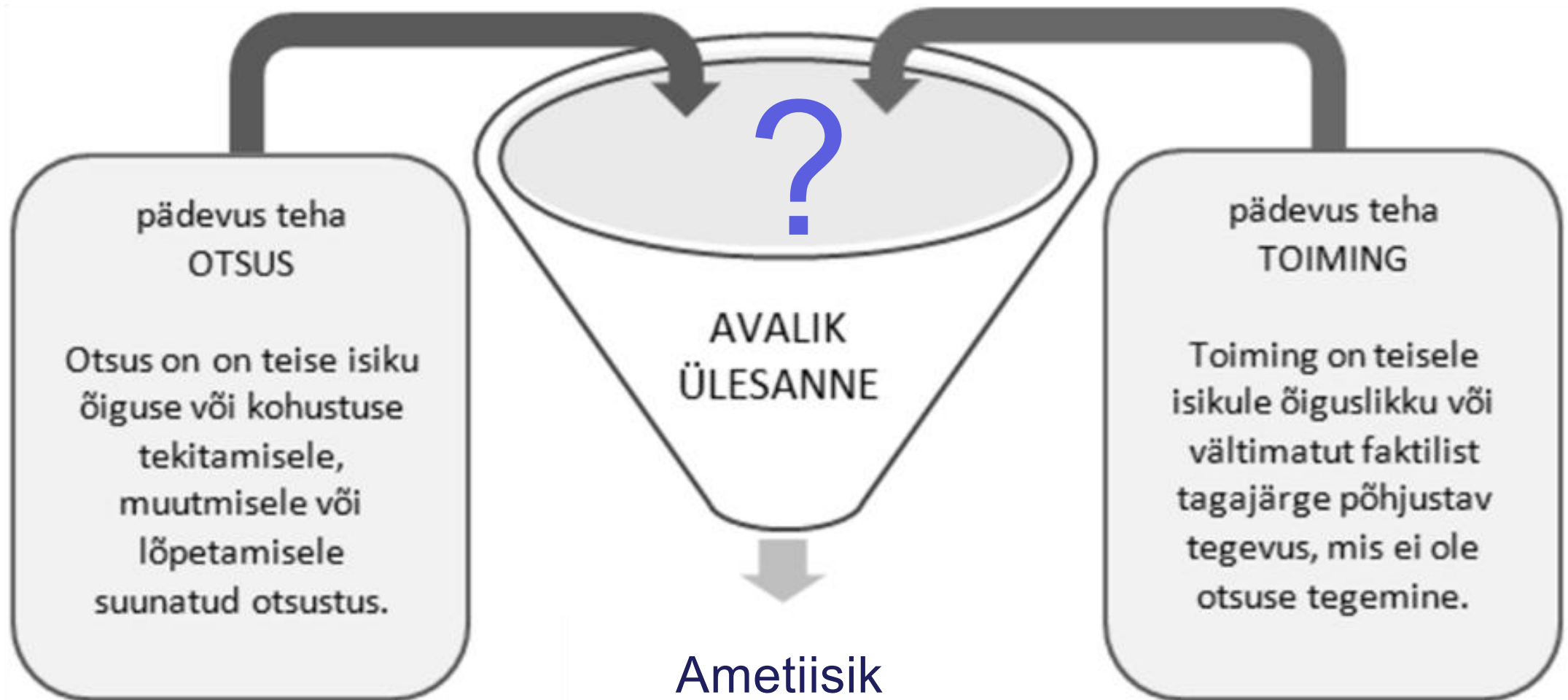
Majanduslik või
muu huvi?

Keskel õigusselge,
servades ebamäärane

Allikas: Postimees

Ametiisik

Avalik ülesanne on määratlemata õigusmõiste

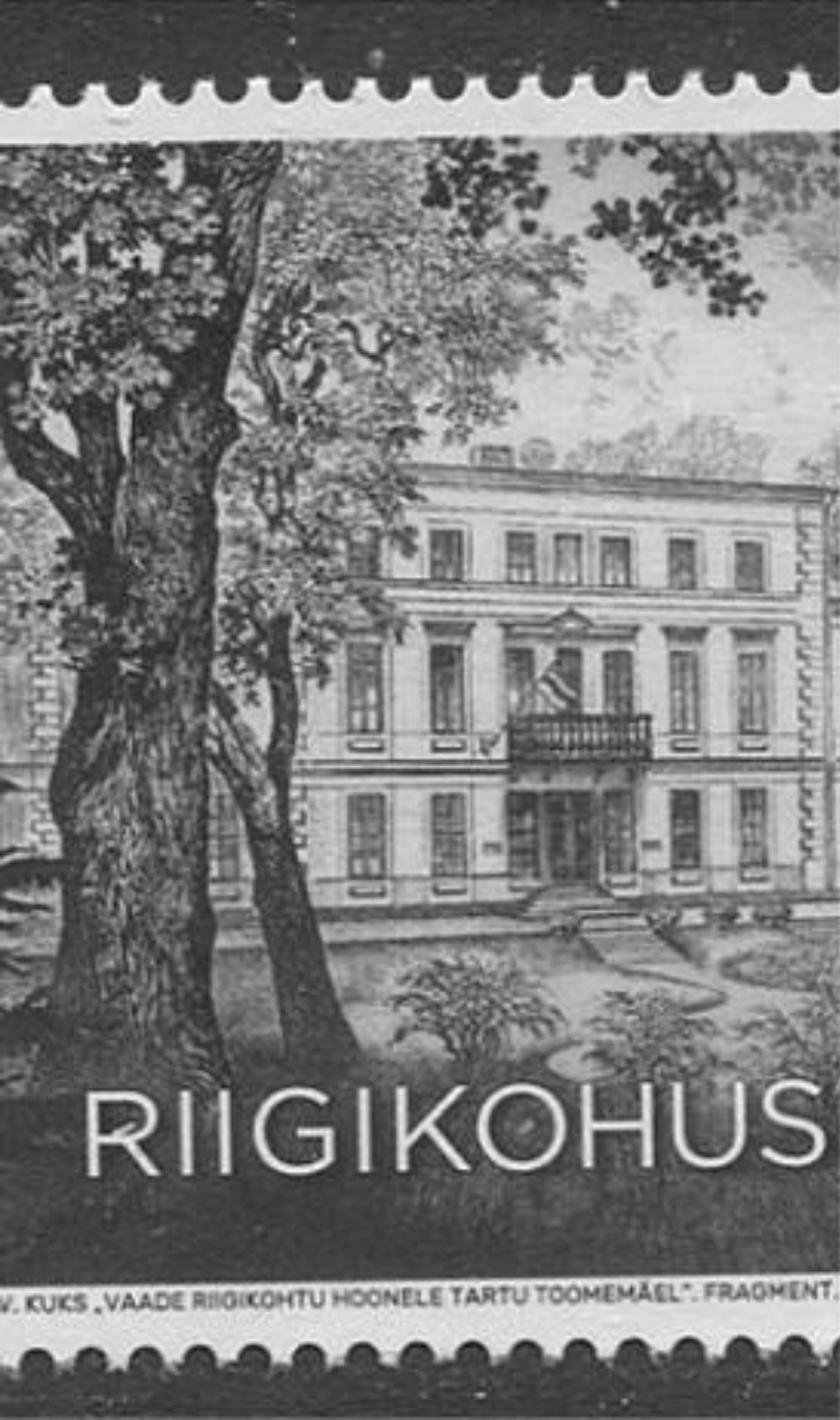
- Avalikke ülesandeid võib määratleda kui vahetult seadusega või seaduse alusel (nt halduslepinguga) isikule pandud ülesandeid **või ülesandeid, mis on tõlgendamise teel vastavast õigusnormist tuletatud** (sh haridus-, tervishoiu-, sotsiaal- või muus valdkonnas)

Ametiisikud varasemas kohtupraktikas

- AS Tallinna Sadam nõukogu liige (2015)
- AS LTKH hooldusravikliiniku juhataja ja õendusjuht (2019) – **kokkuleppemenetlus**
- AS Narva Vesi juhatuse liige (2019) – **kokkuleppemenetlus**
- AS Eesti Raudtee keskastmejuht, infrastruktuuriteenistuse side- ja turvanguameti juhataja (2019)
- SA PERH keskastmejuht, infrastruktuuritehnika teenistuse tehnikadirektor (2019) – **kokkuleppemenetlus**
- Elektrilevi OÜ juhatuse liige (2021) – **kokkuleppemenetlus**
- Õigusabilepingu alusel ministrit nõustav advokaat (2021)
- SA KIK juhatuse liige (2022)
- Tartu Ülikooli sotsiaalteaduste valdkonna dekaan (2024)

Muudatused viimase aja kohtupraktikas

„PS § 23 lg-s 1 sätestatud määratletuspõhimõte nõuab seda, et toimingupiirangu rikkumist sisustavaid avaraid mõisteid tuleb tõlgendada (küllaltki) kitsalt“

Tartu RnK, 06.02.2024 nr 1-19-2279

Tallinna RnK, 31.05.2024 nr 1-21-4033

Kohtus algas Pärnu prügifirma endiste juhtide kriminaalasja arutamine

Prügifirma Paikre. Autor/allikas: ERR

EESTI

02.05.2022 17:29

Kuula artiklit 2 min

Pärnu maakohtus algas esmaspäeval Pärnu linnale kuuluva osaühingu endiste juhtivtöötajate kriminaalasja arutamine.

Prokuratuur süüdistab ettevõtte endist juhatajat Kristo Rossmani, arend Ott Sutti ning Paikre äripartnerit omastamises, dokumentide võltsimises nende kasutamises.

Praegu Väätsa prügila arendusjuhina töötav Rossman ja Sutt on süüdis saanud ka enda positsiooni kuritarvitamises ning toiminguplaani naku

Allikas: ERR

Paikre prügila kriminaalasi

- OÜ-I Paikre oli Pärnu linnaga sõlmitud halduslepingu alusel avalik ülesanne võtta vastu Pärnu linna territooriumilt korraldatud jäätmeveo raames kogutud jäätmeid, neid töödelda ja taaskasutada
- Selle avaliku ülesande täitmiseks vajalike vahendite ja materjalide hankimine oli aga üksnes abistava iseloomuga ning **see ei olnud osa äriühingule delegeeritud avalikust ülesandest KVS § 2 mõttes**

RKKK 23.12.2024, 1-21-8803

JUHTKIRI > Tühi vaimu närimine

Päeva karikatuur. ILLUSTRATSIOON: URMAS NEMVALTS

- Kohtuasja väga pikk menetlus ei ole normaalne.
- Vajame debatti, kuidas Eesti kohtusüsteemi reformida.
- Süsteem tuleb üle vaadata ja kitsaskohad tuvastada.

Oleme kuulnud ütlust, et kohtuveskid jahvatavad aeglaselt, ent õiglaselt. Vaadates Tallinna Sadama kohtuprotsessil toimunut, võiks öelda, et kohtuveskid jahvatavad lihtsalt aeglaselt, aga nad jahvatavad tühja.

Kohtuasi kestis üheksa aastat ning kuna kohus leidis, et süüdistatavad ei tegutsenud ametiisikutena, kvalifitseeriti nende tegevus altkäemaksu andmiseks ja vahendamiseks erasektoris, mis on teise astme kuritegudena tänaseks aegunud. Lisaks hüvitas kohus kohtualustele kriminaalmenetlusega seotud kulusid summas 1,26 miljonit eurot ning süüteomenetlusega seotud kulusid summas üle 98 000 euro.

Allikas: Postimees

Tallinna Sadama kriminaalasi

- Tallinna Sadam AS oli teatud juhtudel hankekohuslane, kuid see asjaolu üksi ei anna talle eristaatust avaliku ülesande täitmiseks
- Riigihanke puhul saab avaliku ülesande tuletada üksnes hankeobjekti või subjekti kaudu

Järelikult: ainuüksi RH menetluses osalemine ei muuda isikut ametiisikuks

Tallinna RnK, 04.06.2025 nr 1-17-9149 (jõustumata)

Toimingupiirangud huvide konflikti puhul

Ametiisikul on keelatud toimingu või otsuse tegemine (nn toimingupiirang), kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) otsus või toiming tehakse ametiisiku enda või temaga seotud isiku suhtes;
- 2) ametiisik on teadlik tema enda või temaga seotud isiku majanduslikust või muust huvist, mis võib mõjutada toimingut või otsust;
- 3) ametiisik on teadlik korruptsiooniohust.

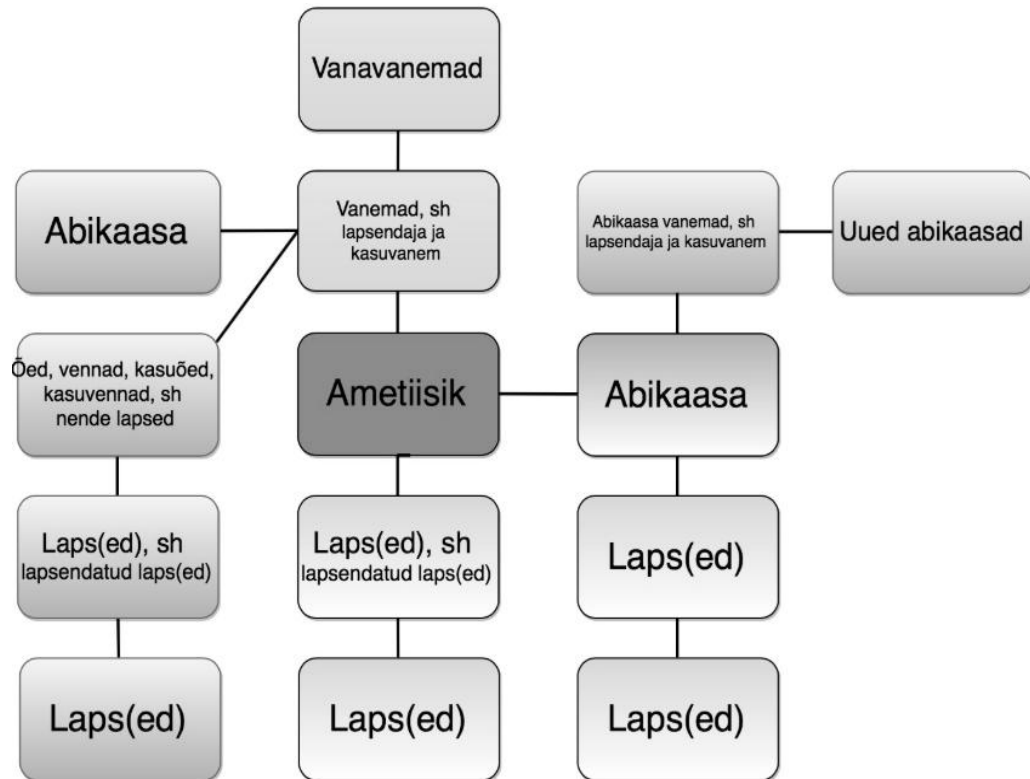
Ainuke võimalus vastutuse vältimiseks on ennast taandada, otsuse/toimingu sisuline õiguspärasus ei ole oluline

Any OECD Browse_it Edition •
Read Only •
Lecture seule

Käsiraamat

Huvide konflikti käsitlemine avalikus sektoris

Seotud isikud

- Seotud isikud (sugulased ja hõimlased)
- Isik, kellel on ametiisikuga ühine majapidamine
- Äriühing, millest ametiisikule või temaga seotud isikule otse või läbi teiste juriidiliste isikute kuulub vähemalt 10% osalusest või osaluse omandamise õigusest või kasumi jaotamise õigusest
- Juriidiline isik, mille juhtimis- või kontrollorgani liige on ametiisik või temaga seotud isik

Korruptsioonivastane tegevuskava 2021-2025

Seotud isikud

Lisaks on seotud isikuks isik, kes väljaspool ametiseisundit ametiisikut **oluliselt ja vahetult mõjutab** või keda ametiisik oluliselt ja vahetult mõjutab või kes allub ametiisiku korraldustele või tegutseb ametiisiku huvides või arvel. Näiteks:

- teine tööandja
- oluline lepingupartner
- isik, kelle ees on „auvõlg“
- vaimne juht
- jne ...

Postimees > Eesti

Tartu endine abilinnapea jäi toimingupiirangu rikkumises lõplikult süüdi

Tartu endise abilinnapea Valvo Semilarski peeti korruptsioonikurtegu kahtlustatavana kinni 2017. aasta sügisel. FOTO: SILLE ANNUK

Riigikohus ei võtnud täna menetlusse Tartu endise abilinnapea Valvo Semilarski kaitsjate ja prokuratuuri kaebusi, seega jõustusid maa- ja ringkonnakohtu otsused, millega mõisteti Semilarski kaheksas toimingupiirangu rikkumise episoodis süüdi, aga osades süüdistuses kirjeldatud episoodides ka õigeks

Allikas: Postimees

Oluline ja vahetu mõju

- Ametiisiku lepingupartnerite mõju - mida tavalisema lepingulise suhtega tegemist on, seda vähem on põhjust eeldada, et lepingupartner ametiisikut oluliselt mõjutab (nt laenu andnud pank, internetiteenuse pakkuja jne)
- Mida enam lepingusuhe tavapärasest erineb ja ametiisiku elu mõjutama hakkab, seda enam võib lepingupartnerit ametiisiku oluliseks mõjutajaks pidada (nt lepingu järgi raha maksuma kohustatud ametiisik on sattunud makseraskustesse)
- Vahetuks ei saa mõju pidada isiku puhul, kellega ametiisik läbi käinud ei ole (nt on ametiisik mõne sportlase või poliitiku suur fänn)
- Vahetut mõju ametiisiku ja mõne inimese vahel ei välista see, et nende läbikäimine ei toimunud näost-näku, vaid nt interneti, telefoni või hoopiski mõne kolmanda isiku kaudu
- Juriidiliste isikute puhul eeldab vahetu mõju üldjuhul varasemat lepingulist suhet

Tartu RnK, 28.09.2021 nr 1-19-6293

Eesti kohtud

Kohtusse pöördujale

Tule meile tööle

Oluline ja vahetu mõju

- Oluline ja vahetu **sotsiaalne mõju**: keegi, kelle nimel ja kelle huvide eest seistes on ametiisik valmis minema väga kaugele (nagu pereliige), nt isik, kes on lubanud olla ametiisiku elu päästvaks doonoriks, intiimpartner jms. **Tavalist sõbrasuhet, vähemasti reeglina, siia alla paigutada ei saa.**
- Oluline ja vahetu **majanduslik mõju**: taoline mõju peab olema märkimisväärne ning kindlasti ei too sellist mõju kaasa mistahes võlaõiguslikud suhted, eriti kui nende väärtus on ametiisiku sissetulekut arvestades vähene. Nt ei ole seotud isik spordiklubi, mida ametiisik külastab.

Tallinna RnK, 31.05.2024 nr 1-21-4033

Avaleht / Ajakirjanikule / Uudised / Tallinna Ringkonnakohus jättis kohtunik Eveli Vavrenjuki õ

Tallinna Ringkonnakohus jättis kohtunik Eveli Vavrenjuki õigeksmõistmise muutmata

31. Mai 2024 Anneli Vilu

Tallinna Ringkonnakohus

Tallinna Ringkonnakohus nõustus süüüsimuses Harju Maakohtu 16. oktoobri 2023 otsusega ja jättis muutmata Eveli Vavrenjuki, Mirko Vavrenjuki, Mark Vavrenjuki, Sirje Taela, Olev Kuklase ja Advokaadibüroo Kuklase & Partnerid õigeksmõistmise.

E. Vavrenjukki süüdistati altkäemaksu võtmises ning eriliiki isikuandmete ebaseaduslikus avaldamises omakasu eesmärgil. S. Taela, O. Kuklast ja OÜ Advokaadibüroo Kuklase & Partnerid süüdistati altkäemaksu andmises. E. Vavrenjuki, Mark Vavrenjuki ja Mirko Vavrenjuki süüdistati ka kelmuses, dokumendi võltsimises ja võltsitud dokumendi kasutamises ning S. Taela süüdistati kelmuses.

Ringkonnakohus tühistas maakohtu otsuse osaliselt, menetluskulude osas ja süüteomenetluses tekitatud kahju hüvitamise taotluse rahuldamata jätmises. Ringkonnakohus määras hüvitada E. Vavrenjukile tema kohtunikuametist kõrvaldamisega tekitatud varalise kahju. Kohus mõistis Eesti Vabariigilt tema kasuks välja alates 27. jaanuarist 2021 kuni kriminaalmenetluses lõpplahendi jõustumiseni või tema kohtunikuametist vabastamiseni, ametikohustuste täitmise peatamise tõttu saamata jäänud töötasu, tänase seisuga 78 134 eurot ja 16 senti. Summat tuleb alates 1. aprillist 2024 kuni kohtuotsuse jõustumiseni suurendada saamata jäänud töötasu võrra, kuid mitte rohkem kui 83 280

Lõppes pea kümme aastat kestnud kriminaalasi, Kajar Lember jäi lõplikult õigeks

Kajar Lember ja Tuuli Tiro said maakohus õiguse 2022. aasta 14. detsembril. Maakohutuga nõust ringkonnakohtus. FOTO: SILLE ANNUK

Reedel jõustus ringkonnakohtu otsus, millega mõisteti endine Tartu abilinnapea ja ettevõtja Kajar Lember korruptsioonisüüdistuses ja altkäemaksu võtmises õigeks.

Allikas: Postimees

Majanduslik või muu huvi, mis võib mõjutada toimingut või otsust

- Lisaks huvi tuvastamisele tuleb hinnata, kas see huvi võib ametiisiku otsust mõjutada
- Mida olulisema erahuviga tegemist on, seda enam on põhjust korruptsiooniohtu jaatada
- Ka võib rolli mängda otsuse sisu: kui tegemist on n-ö ebahariliku otsusega, võis selle tingida mõni erahuvi
- Kui ametiisik käitus otsust ette valmistades tavapärasest erinevalt (nt üksinda, varjatult), seda enam võis teda tõugata erahuvi
- Pigem saab erahuvidest lähtumise ohtu jaatada individuaalsete kui kollektiivsete otsuste puhul: mitme otsustaja korral satub isiklikest huvidest lähtuja ohtu, et kaasotsustajad saavad otsuse problemaatilisusest aru.

Tartu RnK, 28.09.2021 nr 1-19-6293

Tartu RnK, 06.02.2024 nr 1-19-2279

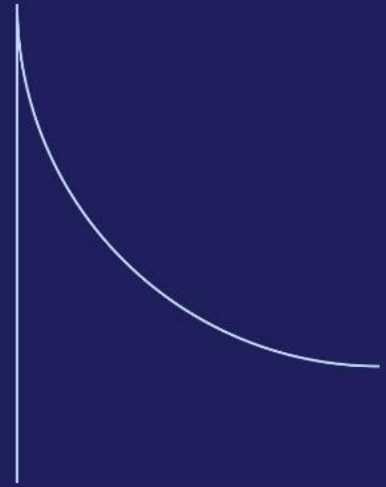
Aitäh!

Võta ühendust:

norman.aas@sorainen.com

SORAINEN 30

Euroopa Liidu üha lisanduvad valdkondlikud
erinõuded ja hankija hoolsuskohustus

Kadri Härginen

SORAINEN 30

Kokkuvõte

1. Sekundaarsete regulatsioonide plahvatus – on palju ja tuleb juurde.

- Nende olemasolu pole uus.
- Ehmatav ja uus on nende nüüdne arv.
- Põhjuseks paljuski kliimaeesmärkide saavutamise pakilisus ning geopoliitilised muudatused.
- Sotsiaalseid algatusi on alati toetatud.

2. Enamasti puudutavad kõrvalregulatsioonid hankijate kohustusi, mõnikord aga ka otse pakkujate kohustusi.

3. Kuidas ravida hooletust ja ennetada eksimusi?

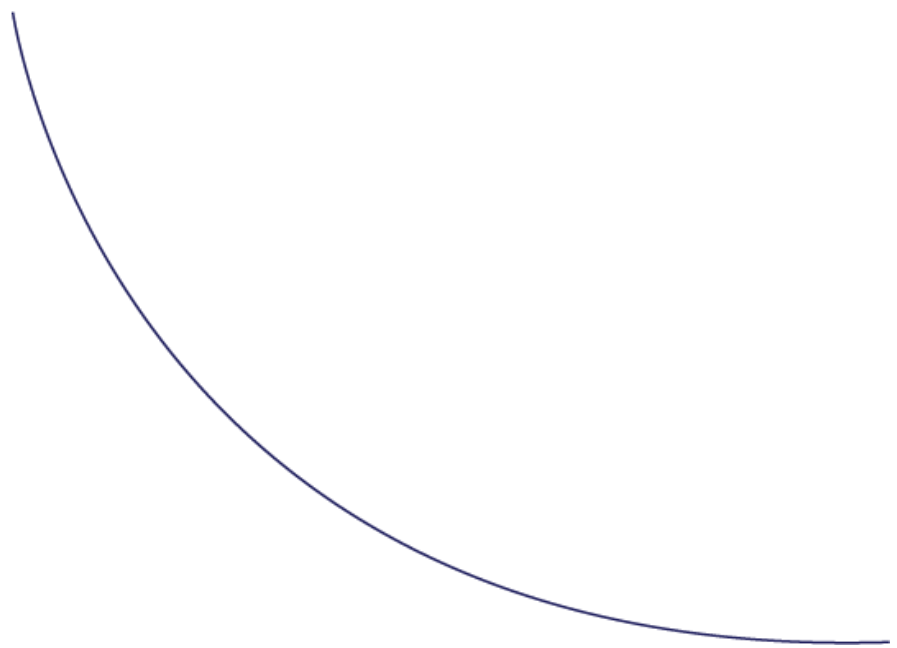
- Eelkõige aitaks Eesti hankijaid ja pakkujaid, kui Rahandusministeeriumi kodulehel oleks ajakohastatud nimekiri kohalduvatest aktidest
- Kuldreegliks aga see, et iga hanke eel mõtesta, kas ja mil viisil on hankeese seotud sekundaarsete eesmärkidega ja mine kontrolli üle, kas ja mis erireeglid võivad kohalduda.

4. Suurim risk on teadmatus – suurim väljakutse, kuidas iga hanke puhul õiget regulatsiooni mäletada.

**Alustame sellest, et mis
on probleem?**

Probleemi nimi – regulatsioonide paljus, mis toodab segadust

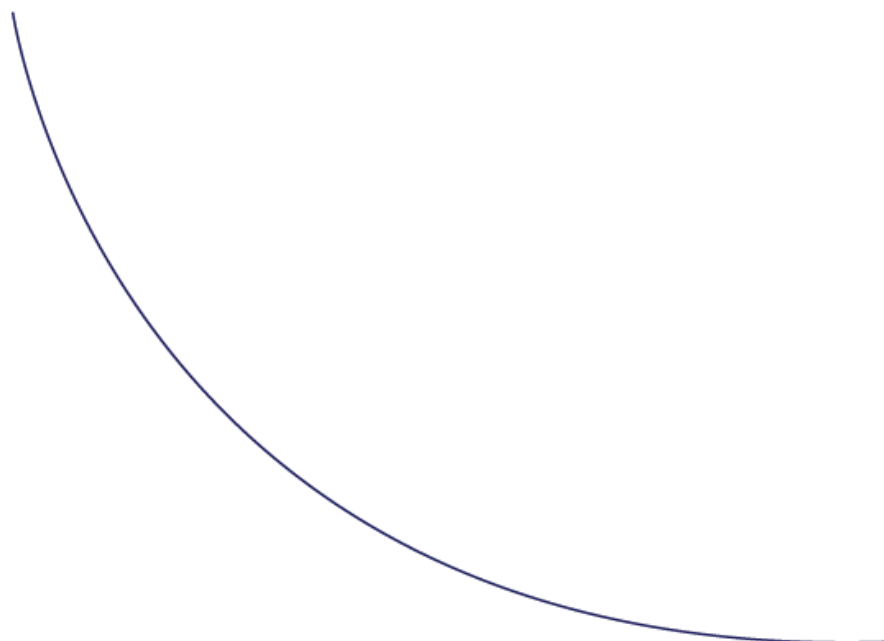
NÕ HARJUMUSPÄRASED AKTID

- 1) Riigihankemenetlusi otse reguleerivad direktiivid (klassikaline, võrgustik, kaitsehanked, õiguskaitsemeetmed).
- 2) Valdkonnapõhised eriregulatsioonid – EL direktiivid ja määrused, mis puudutavad vaid hankeeseme sisu (nõuded autodele, lambipirnidele, jms).

NÕ UUS JA SENISEST ÕIGUSLOOMEST ERISTUV

- 1) Valdkonnapõhised eriregulatsioonid – EL direktiivid ja määrused, mis täiendavad mingis valdkonnas riigihankemenetluse reegleid.
- 2) EL-ile aruandmine kuumades valdkondades – mh sõja mõjud riigihangetes.

Kohanemine nõuab mõttemalli muutust

- **Nõ selgete EL riigihankereeglite “kuldajastu” on selleks korraks möödas.**
 - Viimased 2 RH direktiivide lainet on olnud “lihtsustamise” egiidi all, mis on toonud plahvatuslikult norme juurde;
 - Ilmselt kassi enam kotti tagasi ei püüa.
- **Uus normaalsus:**
 - Nõ tavapärased RH direktiivid jäävad;
 - Valdkondlikke nõudeid hankeesemele ja menetlusele tuleb “lihtsalt ise teada”.
 - Teadmatusel eksimise risk suureneb.

Uue normaalsuse visuaal

Otsekohalduvad määrused

Oktoober 2024 seisuga, allikas Rahandusministeerium

Raskeveokid 2019/1242					
Reisijateveoteenus raudteel ja maanteel 1370/2007					
					Piiriülesed terviseohud 2022/2371
	Nullnetotehnoloogia 2024/1735				Meditšiinivahenditega varustatus kriisis 2022/2372
Jäätmesaadetised 2024/1157	Kriitilise tähtsusega tooraine 2024/1252	Meediateenuste raamistik 2024/1083	Survestamisvastane meede 2023/2675		Laskemoona tootmise toetamine 2023/1525
Sanktsioonid seoses Venemaa tegevusega Ukrainas 833/2014	Ökodisaininõuded 2024/1781	Välissubsiidiumite määruse rakendusakt 2023/1441	Rahvusvaheliste hangete instrument 2022/1031		Euroopa kaitsetööstuse tugevdamine ühishangete kaudu (EDIRPA) 2023/2418
Raadamine 2023/1115	Akud ja patareid 2023/1542	Välissubsiidiumid 2022/2560	Jõustamise määrus 654/2014		Kiibimäärus 2023/1781
Piiravad meetmed	Riigihanke tingimused	Teavitamiskohustus	Kaubanduspoliitilised meetmed		Ühishanked

Lisaks kehtib 20 erinevat direktiivi ning uusi akte, mis ka puudutavad riigihankeid, on juurde tulnud või tulemas:

Oktoober 2024 seisuga, allikas Rahandusministeerium

- Euroopa kaitse- ja julgeoleku programm – EDIP (European Defence Industry Programme) + EDIS (European Defence Industrial Strategy) (määrus)
- Laste seksuaalne väärkohtlemine (direktiiv)
- Functioning of European Works Council (direktiiv)
- Hilinev makse äritehingutes (määrus)
- Võitlus korruptsiooniga (direktiiv)
- Roheväited (direktiiv)
- Ühtse Turu kriisi instrument (SMEI) (määrus)
- Ehitustooted (määrus)
- Pakendamine (määrus)
- Terviseandmete andmevara (EHDS) (määrus)
- Finantsregulatsioonid (määrus, ülevaatamine)
- EL sisenemise takistamine (direktiiv)
- Küberturvalisuse nõuded (määrus)

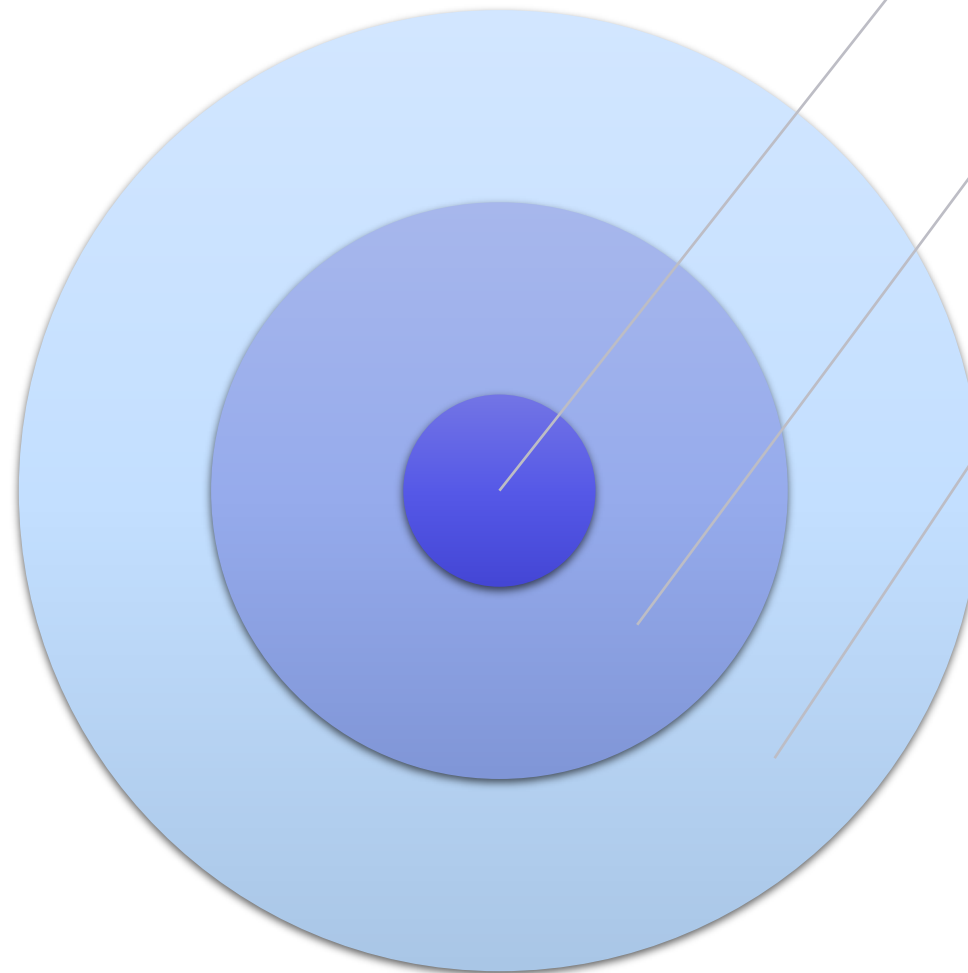

**Hankija ja pakkuja
hoolsuskohustus – meenutus,
mis see suures plaanis
tähendab**

Hankija hoolsuskohustuse valem

Hankija hoolsuskohustuse ulatus

**RHS ja EL
otsekohalduvate
normide
järgimine**

RH
üldpõhimõtete
järgimine

EL siseturu
(põhivabaduste)
tagamine

Pakkuja hoolsuskohustus

- EL direktiivides puudub pakkuja hoolsusele mistahes allikas.
 - Üks kohtujurist pidas pakkujate hoolsuse allikaks EL RH põhimõtteid.
 - Kohus seda (veel) ei kinnitanud.
- Vaatamata sellele on nii Euroopa Kohus kui ka siseriiklikud kohtud (sh VaKo) tunnustanud teatud pakkuja hoolsusesse kuuluvaid kohustusi.
 - 1) Kohustus järgida RHAD-d;
 - 2) Koostada pakkumus hoolikalt;
 - 3) Vastata hankija päringutele.
- NB! Uued regulatsioonid näevad mõningatel juhtudel ette ka otsesed kohustused pakkujatele anda oma pakkumuse kohta täpsemat infot.

Kokkuvõte:

- **EL ja Eesti õigusaktide järgimine on hankijate primaarne kohustus.**
 - Küsimus pole isegi laiemas hoolsuses.
- **Suurim väljakutse, on teada ja mäletada.**
 - Mõned reeglid kehtivad vaid ühe sektori hangetes; mõned uued aga mistahes hangetes.
- Suures plaanis hankija tegevus ei muutu – lihtsalt “**nõudlikke**” õigusakte on senisest **rohkem**.

Aitäh!

Võta ühendust:

kadri.harginen@sorainen.com

SORAINEN 30

RIIGI TUGITEENUSTE
KESKUS

Sotsiaalsed riigihanketingimused

RTK kogemus

Kati Eller

Riigihangete osakonna juhataja

Mis toetab sotsiaalsete kriteeriumite kasutamist?

- Väärtuste põhine maailmavaade. Riik tellijana mõjutab turgu. Heaolu arengukava 2023-2030: <https://www.sm.ee/heaolu-arengukava-2023-2030>.
- Euroopa Komisjon on koondanud häid praktikaid: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/3498035f-5137-11ea-aece-01aa75ed71a1>.
- Rahandusministeeriumi poolt tellitud juhised: [JUHEND 08.03.2024 final.pdf](#).
- Ligipääsetavuse edendamine läbivalt kõikides eluvaldkondades on ette nähtud riikliku strateegia [Eesti 2035+](#) aluspõhimõtetes (lk 15) ning rõhutatud ka valdkondlikes sihtides (lk 11, 17, 25, 26).
- Riigihankeõigus (sh Euroopa Liidu õigus) õigus ütleb „jah“:
mh on riigihangete direktiivis nimetatud: miinimumpalk, konkreetsed töötingimused, meeste ja naiste võrdse kohtlemise meetmed, meetmed naiste suuremaks osalemiseks tööturul ning töö- ja pereelu ühildamiseks, ILO konventsiooni tingimuste tagamine, keskkonnakaitse või loomade heaolu tagamine (2014/24/EL preambuli p 98).

Heaolu arengukava eesmärgid

ÜLDEESMÄRK:

Eesti on riik, kus inimesed on hoitud, ebavõrdsus ja vaesus väheneb ning toetatud on kõikide pikk ja kvaliteetne tööelu.

Alaeesmärk 1: Lapsed ja pered

Eesti on hea paik pere loomiseks ja laste kasvatamiseks ning Eesti lapsed on õnnelikud, kasvades, hoolivas, kaasavas, turvalises ja arendavas keskkonnas.

Alaeesmärk 2: Tööturg ja tööelu

Tööjõu nõudluse ja pakkumise vastavus tagab tööhõive kõrge taseme ning kvaliteetset töötajamõistmist toetavad pikaajalist tööelus osalemist.

Alaeesmärk 3: Vanemaealised

Vanemaealised on ühiskonnas sotsiaalselt kaasatud, neile on tagatud võrdsed võimalused ning nad on majanduslikult hästi toimetulevad.

Alaeesmärk 4: Sotsiaalhoolekanne

Eesti sotsiaalhoolekande korraldus toetab inimeste heaolu ja sotsiaalse turvatunde kasvu.

Alaeesmärk 5: Sooline võrdõiguslikkus ja võrdne kohtlemine

Eestis on naistel ja meestel kõigis ühiskonnaelu valdkondades võrdsed õigused, kohustused, võimalused ja vastutus ning vähemusrühmadele on tagatud võrdsed võimalused eneseteostuseks ja ühiskonnaelus osalemiseks.

Allikas: [Heaolu arengukava 2023-2030](#)

RIIGI TUGITEENUSTE
KESKUS

Prioriteedid

Soolise võrdsuse edendamine

Soolise palgalõhe vähendamine

Soolise segregatsiooni vähendamine

Soolise tasakaalu parandamine otsustamises ja juhtimises

Sooliste stereotüüpide vähendamine ja soolist võrdsust väärtustavate hoiakute toetamine

Vähemuste võrdsete võimaluste edendamine

Tõhus kaitse diskrimineerimise eest - võrdse kohtlemise tagamine

Sidusrühmade tegutsemisvalmiduse ja võimekuse suurendamine

Kvaliteetsete andmete kogumine ja kasutamine

Mitmekesisuse väärtustamine ja juhtimine organisatsioonides

Ligipääsetavuse edendamine

Allikas: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. [Sotsiaalselt vastutustundliku hankimise prioriteedid 09.06.2025.pdf](#)

Sotsiaalsete kriteeriumite ABC

- Võivad olla nii pakkumuste vastavuse tingimused, hindamiskriteeriumid kui lepingutingimused
- Peavad olema seotud hankelepingu esemega, mitte üldise ettevõtluspoliitikaga
- Peavad olema kontrollitavad
- Ei tohi olla diskrimineerivad
- Sekundaarne, mitte kvalitatiivne hindamiskriteerium

Mis takistab sotsiaalsete kriteeriumite kasutamist?

- Seotus hankelepingu esemega
- Kontrollitavuse põhimõte
- Eriliigiliste isikuandmete kaitse
- Hirmud/müüdid

Hirmud ja müüdid

- Sellise (nt puudega) inimese kaasamine meeskonda loob ebavõrdsust ja diskrimineerib teisi ettevõtteid.
- Tegemist on suunatud hankega sellisele ettevõttele, kus sellised inimesed töötavad.
- Vaja on kompetentset meeskonda. Puue, vanus jms ei ole oluline.
- See tundub kahtlane, et eelistatakse ainult konkreetset (nt vanemaealist) inimest ja mitte teistsugust (nt puudega) inimest.
- Sellised hanked vaidlustatakse.

Näited: vastavustingimused ja tehnilise kirjelduse nõuded

- Soolise võrdõiguslikkuse osas peab pöörama tähelepanu, et hangitav lugemisvara pakuks huvi nii tüdrukutele kui ka poistele. Hangitava lugemisvara loomisel jälgivad nii pakkuja kui ka hankija soolise võrdõiguslikkuse, võrdse kohtlemise, ligipääsetavuse ja kestlikkuse põhimõtteid ja vajadusel planeerivad lisategevusi nende põhimõtetega paremini arvestamiseks (lisatud viited sm.ee kompetentsikeskuse selgitavatele materjalidele). Pakkujal tuleb esitada lugemisvara loomise kirjeldus.

Näited: vastavustingimused ja tehnilise kirjelduse nõuded

- Koolituste korraldamisel tuleb töövõtjal arvestada, et koolitustele ligipääs oleks vajadusel tagatud ka puuetega inimestele ning vajadusel võimaldatakse tõlge vaegkuuljatele.
- Pakkuja peab koolitusruumide, õppetehnika ja õppevahendite puhul arvestama soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise voliniku büroo väljatöötatud ligipääsetavuse tingimusi ja keskkonnahoidlike sündmuskorralduse nõudeid. Pakkuja peab esitama koolitusruumide asukohad, mis peavad vastama nimetatud tingimusele. Pakkuja esitab kinnituse, et õppetehnika vastab nimetatud tingimusele.
- Pakkuja peab tagama, et vajadusel võimaldatakse erivahendid vaegkuulajatele ja -nägijatele.

RTK praktika, sotsiaalsed vastavustingimused ja tehnilise kirjelduse tingimused

- Arenguprogrammi planeerimisel ja läbiviimisel järgitakse soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise põhimõtteid. Arenguprogrammi ajal kasutatud ja loodud õppematerjalide levitamisel jälgitakse nende vastavust vähemalt WCAG 2.1 standardi AA taseme nõuetele ja tagatakse ligipääsetavus inimestele nelja peamise erivajaduse (liikumis-, nägemis-, kuulmis- ja intellektipuue) lõikes. Pakkujal tuleb esitada loovtöö/kontseptsioon/kavand.
- Õppevahenditel kasutatavad lahendused on kasutatavad nägemispuudega inimesele. Õppevahendite tekst ja illustratsioonid peavad olema eristatavad nähtavad nägemispuudega inimesele. Pakkuja esitab illustreeritud visuaalse kontseptsiooni ja tehnilise lahenduse kirjelduse.
- Seadmel peab olema ratastooli ramp, mille pikkus peab olema vähemalt 130 cm ja laius vähemalt 100 cm. Pakkuja esitab kinnituse.
- Seadmega peab olema võimalik töötada ka ratastoolis inimesel. Pakkuja esitab kinnituse.

Näited: hindamiskriteeriumid

- Kui pakkuja kaasab hankelepingu täitmiseks meeskonda (spetsialist) vähemalt ühe bioloogia/loodusteaduste eriala tudengi (kõrgharidusseaduse § 3 lg 1 p 2 ja 3), antakse pakkumusele 5 väärtuspunkti.
- Pakkumus saab 5 punkti, kui pakkuja kohtleb mees- ja naissoost isikuid tõendatult võrdselt, makstes neile samaväärset tasu samaväärse töö eest, mida tehakse hankelepingu täitmise raames. Punkte ei anta, kui hankelepingu täitmisel osalevad vaid samast soost isikud. Pakkuja esitab pakkumuses dokumendi, milles on kirjeldatud tasustamise põhimõtteid, millest lähtutakse hankelepingu täitmise raames tehtud töö tasustamisel (nt määrab tunnihinna) ning millest nähtub, et mees- ja naissoost isikutele makstakse hankelepingu täitmise raames tehtava samaväärse töö eest samaväärset tasu.
- Töö- ja pereelu ühildamine, maksimaalselt 5 punkti. Kui kirjeldust ei ole esitatud, antakse pakkumusele 0 punkti. Pakkuja esitab kirjelduse või muu tunnustust tõendava dokumendi.

Näited: hindamiskriteeriumid

Sotsiaalsete väärtuste edendamine hankelepingu täitmisel, 5 punkti: Sotsiaalselt vastutustundlike riigihangete eesmärgiks on seada eeskujusid ja mõjutada turge panustama sotsiaalse heaolu loomisesse. Kui pakkuja ei ole sotsiaalsete väärtuste edendamise kirjeldust pakkumuses esitanud, siis pakkumusele selles kriteeriumis punkte ei omistata.

Pakkujal on võimalus saada pakkumuse hindamisel täiendavaid punkte, kui ta esitab kirjelduse koos sisuliste näidetega, kuidas pakkuja kavandab või kuidas pakkuja väärtuspoliitika aitab käesoleva hankelepingu täitmisel edendada sotsiaalseid väärtusi nagu näiteks, kuid mitte ainult:

- Tööhõivevõimaluste parendamine (sh noorte, vanemate inimeste ja pikaajaliste töötute, puuetega inimeste ning ebasoodsates oludes elavate inimrühmade kaasamine, töökohtade püsimine ja loomine piirkondades, kus võib olla majanduslik mahajäämus, soolise tasakaalu edendamine jne);
- kvaliteetsete töötingimuste tagamine (töö- ja pereelu ühildamine, kaasava ning juurdepääsetava töökeskkonna loomine, mitmekesisuse arvestamine, palgavõrdsus, sotsiaalsete garantiide pakkumine jne).

Sotsiaalsete tingimuste tagamine lepingu täitmisel

Tellijal on õigus nõuda leppetrahvi kuni 30% lepingu hinnast, kui tellijale saab teatavaks, et töövõtja on rikkunud lepingu täitmise käigus oluliselt või korduvalt kehtivaid tööõiguse nõudeid. Sellist rikkumist loetakse oluliseks lepingurikkumiseks.

Soovitused

Mõtesta enda
organisatsiooni
jaoks, miks see
vajalik on

Veena skeptikuid

Leia omanik

Sea eesmärgid

Hakka peale

Aitäh!

Kuidas osta loomingut – autoriõigused ja riigihankemenetlus

Gerli Helene Gritsenko

SORAINEN

Rikkumisi tuleb ette

16.07.25, 06:00

Paks pahandus pargis: Pühajärve piraatpingid loovad pinnast uut tüüpi kohtuvaidlustele

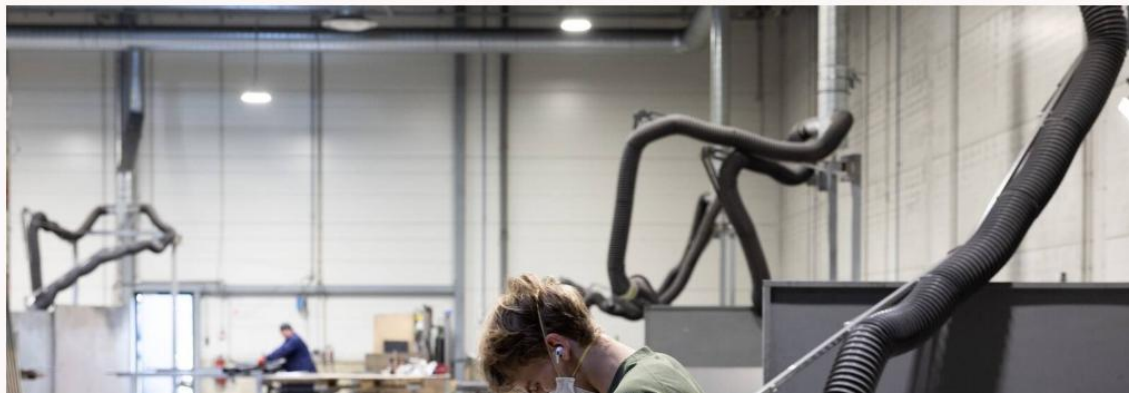
Intellektuaalomandiga kaitstud pargipink põhjustas krõbeda kohtuvaidluse, mis paneb küsima, kas tõesti on võimalik, et riigihankel saabki võita vaid üks firma ja maksumaksja lihtsalt nutab ja maksab.

Pille Ivask

Jaga

Salvesta

EESTI

29.07.2025, 05:00

„Meid pandi lihtsalt fakti ette.“ Linna abiga rajati autoriõigusi eirates Tammsaare parki ostukeskusele sobiv piknikuala (195)

— Pargi arhitektid: meiega pole lahendust kooskõlastatud

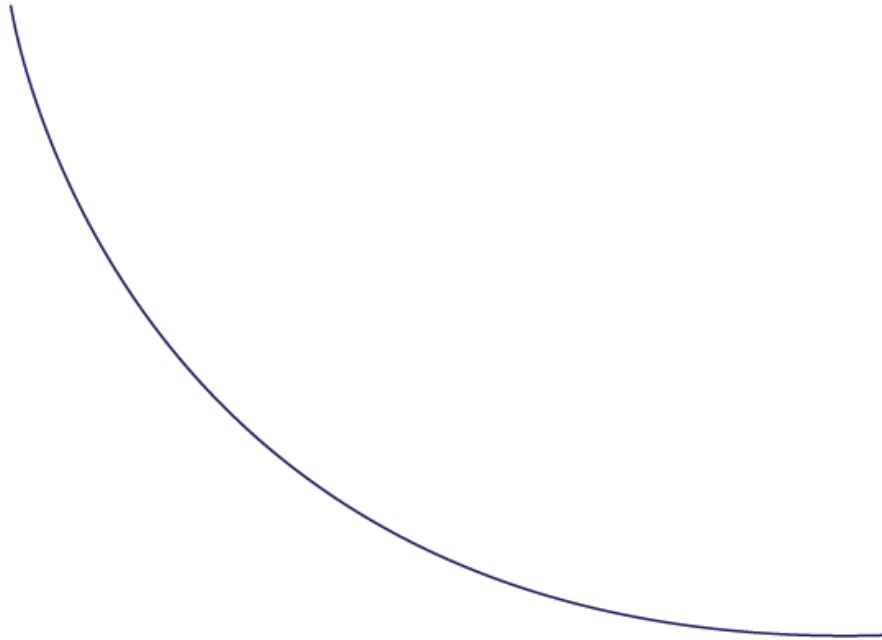
Anete Kölli

Fotod: Ilmar Saabas

Toimetas: Aare Reivart

Autoriõiguse seaduse (AutÕS)

- Autoriõigus tekib kirjandus-, kunsti- ja teadusteostele
- Autoriõigus teosele tekib teose loomisega
- Teose autoriks on füüsiline isik või füüsilised isikud, kes on selle teose loonud
- Autoriõiguse sisu moodustavad isiklikud õigused ja varalised õigused

Autori varalised õigused

Õiguste loovutamine vs litsentsimine

Innovatsiooni hankija käsiraamat

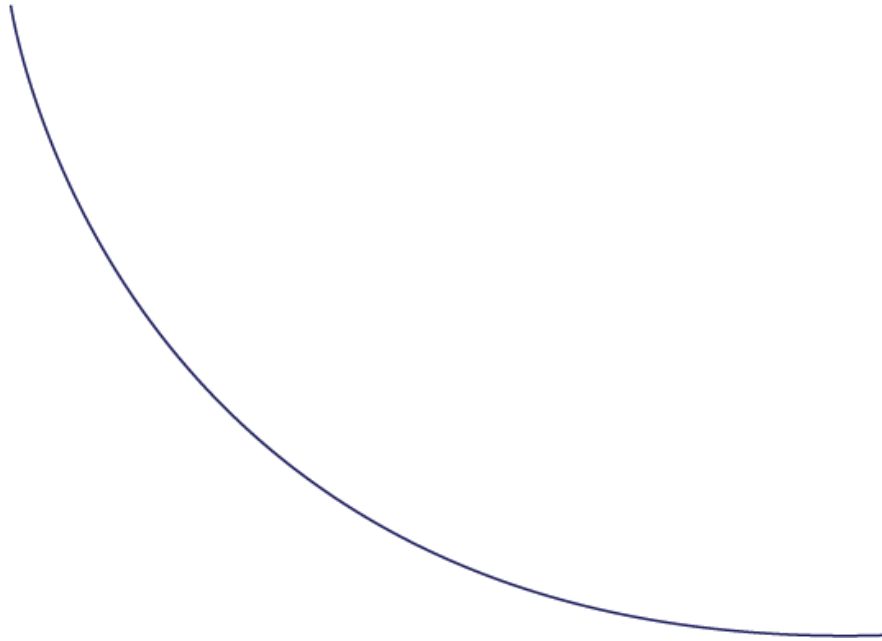
Loovutamine:

- Tähendab sisuliselt seda, et autor ise varalisi õigusi enam teostada ei saa ning seda saab teha vaid hankija
- NB! Töölepingu alusel otseste tööülesannete täitmise koras – varalised õigused tööandjale (AutÕS § 32 lg 1)

Litsentsimine:

- Kaks võimalust: 1) lihtlitsents või 2) ainulitsents
- Lihtlitsentsileping – litsentsiandja ka ise õigust kasutada või anda kasutusõiguse teistele isikutele (VÕS § 370 lg 1)
- Ainulitsentsileping – välistada teiste isikute ja litsentsiandja kasutusõiguse (VÕS § 370 lg 2)

Millest lähtuda?

- Milliseid õiguseid vajad?
- Finantsilised kaalutlused
- Riskide jaotus
- Kahjunõude esitamise võimalikkus
- Kolmandate isikute potsentsiaalsed nõuded
- Vendor lock-in

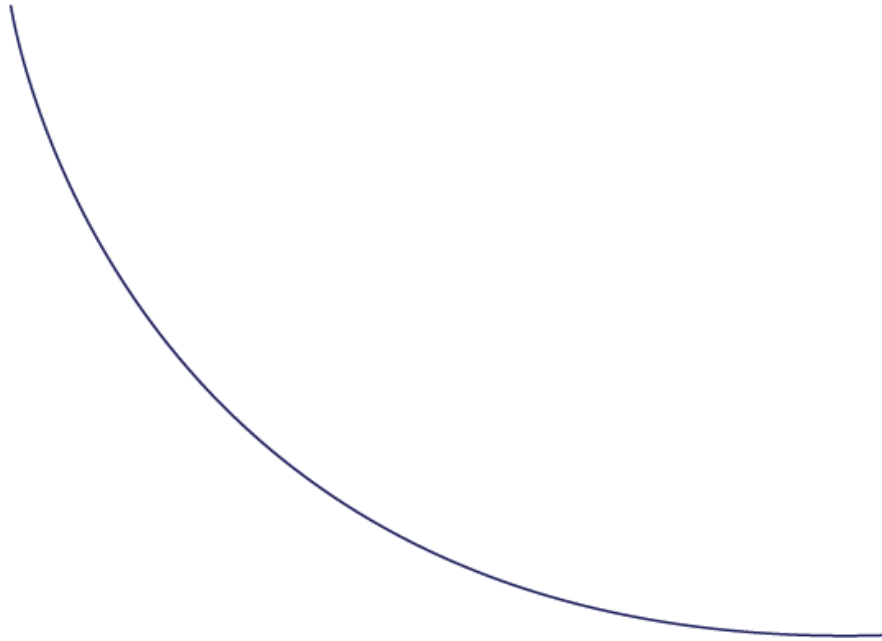
Autori isiklikud õigused

AutÕS § 12

- 1) õigus autorsusele
- 2) õigus autorinimele
- 3) õigus teose puutumatusele
- 4) õigus teose lisadele
- 5) õigus autori au ja väärikuse kaitsele**
- 6) õigus teose avalikustamisele
- 7) õigus teose täiendamisele
- 8) õigus teos tagasi võtta
- 9) nõuda oma autorinime kõrvaldamist kasutatavalt teoselt

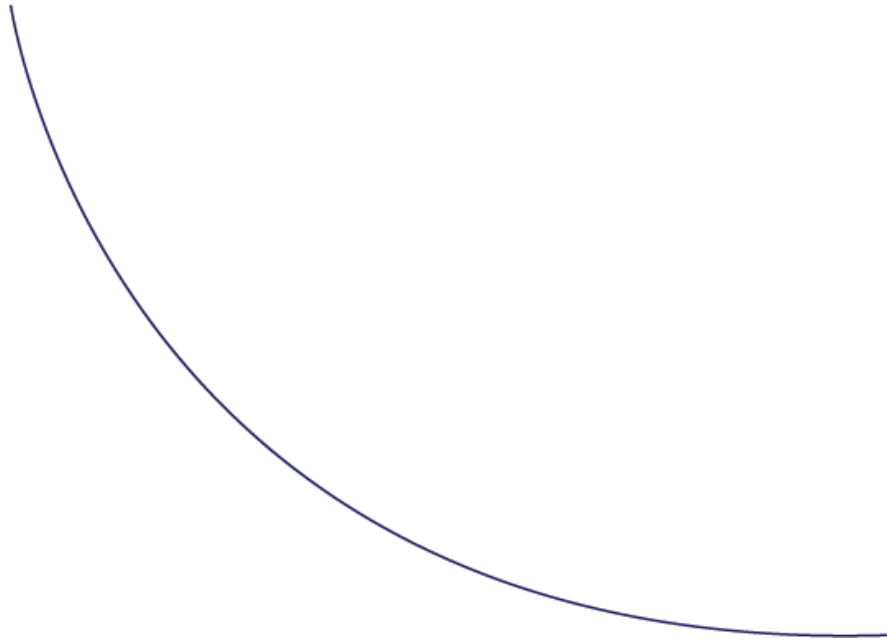
Isiklikud õigused

- Autori isikust lahutamatud ning ei ole üleantavad (AutÕS § 11 lg 2)
- Eesti õiguses puudub selgus selle osas, kas autori isiklikud õigused on litsentsitavad või mitte

Kuidas reguleerida?

- Reguleerida iga üksiku isikliku õiguse teostamine eraldi?
- Mõistlikud ja vajalikud muudatused?
- „Autori isiklikud õigused loodava lepingu esemele jäävad selle autorile.“

Kokkuvõte

- Varalised ja isiklikud õigused
- Varalised õigused:
 - Loovutamine vs litsentsimine
 - Lihtlitsents või ainulitsents
- Isiklikud õigused:
 - Isiklike õiguste üleandmine ei ole võimalik
 - Reguleerida igaühete eraldi?
 - Mõistlikud ja vajalikud muudatused?

Aitäh!

Võta ühendust:

gerli.gritsenko@sorainen.com

SORAINEN 30

Aitäh! Kui vajad abi, võta ühendust:

Mario Sõrm

mario.sorm@sorainen.com

Norman Aas

norman.aas@sorainen.com

Kadri Härginen

kadri.harginen@sorainen.com

Gerli Helene Gritsenko

gerli.gritsenko@sorainen.com

„Ärikeskkond nõuab tööandjalt
paindlikkust ja tähelepanelikkust”

Tööõiguse veebiseminar 11. märtsil kl 9.30–12.00

SORAINEN 30

ÄRIHOMMIKU SALVESTUS

03.06.2025

SORAINEN 30

Kuula meie Podcasti „Soraineni sagedus”

